

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 29

nr.1

maart 2012

In dit nummer:

Duivense
dienders
beunen bij

Lezing
Prof. dr.
S. Roes

In gesprek
met:
Ferdinand
Eeuwes

100 jaar
Internationale
Vrouwendag

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Bij de voorpagina 2

Voorwoord 3

Colofon 3

Duivense dienders beunen bij 4

Zoekplaatje 6

Lezing Prof. dr. Roes 7

Op vrijdag 18 november jl. heeft prof. dr. S. Roes een lezing verzorgd over zijn jongste publicatie "De boerderij Groot Antink van de familie Geerdinck in Groenlo en het rampjaar 2007". In dit nummer een uitwerking van deze lezing.

In gesprek met 15

Dit jaar bestaat de Groene Schuur in Groessen 20 jaar, daarom in dit nummer een gesprek met Ferdinand Eeuwes.

Katholieke Illustratie 19

Schetsen 19

Verenigingsnieuws 20

Jaarprogramma 22

Uit de krant van toen 23

Wij stellen aan u voor 24
Vrouwenbeweging

Bij de voorpagina

In dit nummer een gesprek met Ferdinand Eeuwes van de Groene Schuur uit Groessen.

De op voorpagina staande foto is genomen op de trouwdag van de ouders van Ferdinand op 19 september 1962.

De foto is gemaakt bij 't Spitske aan de Lijkweg toen cafe thans "de Horseman".

Geachte leden, abonnees,

Nu de carnaval en de schaatskoorts weer achter de rug zijn kijken we weer uit naar het voorjaar en liggen de paaseitjes als voorbode voor een volgende traditie al weer in de winkels.

Ook traditioneel in het voorjaar zijn het eerste nummer van de nieuwe jaargang van Driepas en de jaarvergadering van de Historische Kring. In deze uitgave vindt u daarom een beknopt verslag van het afgelopen verenigingsjaar. Verder hebben we weer een aardige verscheidenheid aan artikelen voor u.

Dit jaar willen we extra aandacht schenken aan een aantal jubilea die plaats vinden. We beginnen in dit nummer met een gesprek met de heer Eeuwes uit Groessen vanwege het 20-jarig bestaan van De Groene Schuur. Op de achterpagina besteden we aandacht aan honderd jaar Internationale Vrouwendag. Reeds in 1998 schreef de heer Jonker een artikel over de "Wilde vrouwen van Duiven". Deze partij werd 50 jaar geleden in Duiven opgericht en veroverde zelfs een zetel in de gemeenteraad. In het gemeentehuis is momenteel een kleine expositie van archiefstukken betreffende deze verkiezingen en de reacties en krantenartikelen uit die tijd te zien.

Interessant voor mensen die een familiegeschiedenis uitzoeken, is het artikel van prof. dr. Sebastiaan Roes, die veel succes had op ons laatste symposium met zijn verhaal over moeilijkheden die men bij het onderzoek kan tegenkomen.

Natuurlijk ontbreken het verenigingsnieuws en ons jaarprogramma ook deze keer weer niet.

Als laatste wijs ik u nog graag op onze site www.hkdgl.nl, waar u ook de nodige informatie kunt vinden.

Wij wensen u veel leesplezier.

G. van Hunen
Voorzitter.

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 2,50.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:

*redactie@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven*

Redactie:

*C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
T. Kooy*

Bestuur:

bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:

G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:

*secretariaat@hkdgl.nl
T. Peer-Stark (06-40 40 80 09)*

Penningmeester:

*T. Kooy (0316 -26 70 99)
Rabobank 315407484
Postbank 4923697*

Public Relations:

G.H. van Hunen

Lid:

C.M.J.M. van de Brink

Secretariaat:

*secretariaat@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven*

Internet:

www.hkdgl.nl

twitter

@hkdgl

Oplage: 325 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €13,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 6,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Duivense dienders beunen bij

Misschien is deze titel een te haastige conclusie als men de brief van de Commissaris der Koningin aan den Heer Burgemeester van Duiven leest. Misschien ook niet. Blijkbaar is tussen de burgemeester en de CdK een briefwisseling ontstaan naar aanleiding van een uitspraak op het zevende nationale Congres van de Middenstandsbond te Arnhem.

Op 20 juli 1910 begint in Musis Sacrum een tweedaagse congres van de Middenstandsbond met als hoofdonderwerp: de oneerlijke concurrentie. Er worden talrijke voorbeelden gegeven van eerlijke en oneerlijke, gewenste en ongewenste concurrentie, misleidende reclame inbegrepen. Het ontbreken van voldoende juridische middelen wordt gelaakt. Dagblad Het Centrum (Utrecht) doet er uitgebreid verslag van. Een van de preadviezen, zo schrijft de krant, betreft het tegengaan van handeldrijven door ambtenaren als bijverdienste; een ander preadvies het voorkomen van de verschillende soorten van concurrentie, zoo eerlijke als oneerlijke, die in den rijwielhandel voorkomen. Het kan haast niet anders dan dat de opsteller van een van de twee preadviezen in zijn toelichting als voorbeeld o.a. het optreden van Duivense veldwachters heeft vermeld.

Want wat schrijft jhr. mr. van Citters, de CdK, in zijn brief van 27 augustus 1910? *De mededeeling in het bedoelde, op het Congres van den Middenstand uitgebrachte prae-advies, dat door veldwachters o.a. in Uwe gemeente handel wordt gedreven, was dus niet geheel onjuist. De gemeente-veldwachter wordt er van verdacht dat hij in commissie rijwielen levert of op andere wijze als tussenpersoon bij dien handel optreedt. Daarmee handelt hij in strijd met artikel 4, lid 2, zijner Instructie.*

De preadviseur verbindt er de conclusie aan dat wellicht ingezetenen om voor eene verbalizeering gevrijwaard te zijn hunne rijwielen bij de veldwachter bestellen. Zover wil de CdK niet gaan, maar hij merkt wel op dat het uitoefenen van een bedrijf door veldwachters bij buitenstaanders tot dergelijke conclusies aanleiding kan geven, zulks ten nadeele van het aanzien der politie.

Tot zover de strekking van en enige citaten uit de brief van de Commissaris der Koningin.

Veldwachters

Sinds de Franse tijd kent Nederland gemeenteveldwachters en rijksveldwachters. Gemeenteveldwachters hebben alleen bevoegdheden binnen de eigen gemeente en zij waren daarom vaak tevens aangesteld als onbezoldigd rijksveldwachter (bron: Wikipedia).

Op de website van het Politiemuseum te Apeldoorn is over de 19de eeuwse veldwachter te lezen: *Veldwachters waren politiemannen die dienst deden in de kleinere gemeenten. Ze werden aangesteld en betaald door de gemeenteraad. Meestal waren de*

gemeenteraden heel erg gierig als het om de betaling van hun veldwachters ging en leden deze mensen vaak armoede. Het was zelfs zo erg dat er in sommige gemeenten een collectebus in het gemeentehuis stond waar de dorpsbewoners een fooi voor de veldwachter in konden stoppen. Omdat de burgemeesters de baas waren over de veldwachters deden zij vaak allerlei klusjes zoals het bezorgen van de post. Van bewapening of uniformering was meestal geen sprake of het was een pet of hoge hoed met het gemeentewapen en een stok om eventueel mee te slaan. Sommige gemeenteveldwachters waren zelf heel oude mannen. Er zijn veldwachters geweest van wel tachtig jaar. Ook is er een verhaal bekend van een gemeenteraad die niet wilde betalen voor een nieuwe winterjas van de veldwachter die daardoor kou leed. De burgemeester vond dat zo erg dat hij zelf maar een jas voor de man kocht. In die tijd was het ook heel normaal dat een veldwachter niet kon lezen en schrijven en dus ook geen proces-verbaal kon opmaken. Iemand die op heterdaad betrapt werd, werd meestal direct getraakteerd op een pak slaag. Verloor de veldwachter het "gevecht" dan hoefde de burgemeester en de gemeenteraad zich meestal geen zorgen te maken want van enige schadeloosstelling was geen sprake.

Veldwachters stelden dus niet veel voor; zij hadden weinig opleiding, zeker niet tot professioneel poli-

Een collectebus om een fooi voor de veldwachters in te doen. (foto: www.politiemuseum.nl)

tieman. De dorpsbewoners hadden weinig ontzag voor deze vaak slecht tot matig betaalde gezagsdrager in zijn doorgaans versleten uniform. Aanvulling op het inkomen vonden zij door het vervullen van allerlei neventaken als gemeentebode of opzichter bij openbare werken. Of door stiekeme handel-tjes.....

Vanaf de jaren dertig werd moeite gedaan de veldwachters enigszins te professionaliseren. In 1943 werd de functie van gemeenteveldwachter opgeheven; die werd ondergebracht bij de marechaussee.

Veldwachters in de gemeente Duiven

De gemeente Duiven heeft in 1910 twee veldwachters in dienst. De oudste is Paulus Hafakker (* 14 augustus 1850 te Hilversum; ^ 11 augustus 1921 te Zevenaar). Hij woont met zijn gezin op het adres D125 (nu Ploenstraat 4). De andere is Everardus Hacfoort (* 10 augustus 1860 te Duiven; ^ 17 maart 1932 te Doetinchem), woonachtig op het adres G202 (nu Lijkweg 13). Duiven is qua inwonertal een kleine plattelandsgemeente; op 1 januari 1910 telt de gemeente 3144 inwoners, op 31 december 3205 inwoners.

Volgens de begroting voor het dienstjaar 1910 is de jaarwedde van een gemeenteveldwachter 1ste klas - we nemen aan dat dit Paulus Hafakker is - f 550,=. De ander, een veldwachter der 2de klas ontvangt f 500,= per jaar. Bovendien ontvangen beide heren f 50,= per persoon kledinggeld. Een van de twee veldwachters - we nemen wederom aan dat het de oudste is - woont gratis in de gemeentelijke veldwachterswoning aan de Ploenstraat, waarvoor aan

onderhoud f 15,= per jaar is begroot.

Totaal is het inkomen van een veldwachter dus f 600,=, resp f 550,=. Vergeleken met de jaarwedde van de burgemeester (f 1100,=), de gemeentesecretaris (f 900,=) en de gemeenteontvanger (f 375,=) lijkt dat mee te vallen. Men moet echter wel bedenken dat de drie genoemde functionarissen in tegenstelling tot veldwachters meestal "in goede doen" zijn en ook niet een echt volledige dagtaak hebben. Veldwachters hebben, zoals men zegt, "minder vet op de botten". Voor zover er cijfers over het gemiddelde jaarinkomen in 1910 zijn te achterhalen, valt de grote variatie op. Friese boerenarbeiders verdienen ca f 400,= per jaar, Groningse gezinshoofden gemiddeld f 929,28, elders wordt een gemiddeld jaarinkomen van f 1300,= gemeld. Kortom, of bijvoorbeeld veldwachter Everardus Hacfoort met f 550,= kan rondkomen, is moeilijk te beantwoorden. Alhoewel, op 30 april 1907 werd zijn tiende kind geboren en dan kun je wel wat extra's gebruiken.

Is het mogelijk dat een of beide veldwachters door te handelen in rijwielen een bijverdienste hebben gecreëerd? Niets is onmogelijk. De beschuldiging, uitgesproken op het zevende Congres van de Mid-denstandsbond en serieus genomen door de Commissaris der Koningin, is duidelijk. Het is ook duidelijk dat door deze briefwisseling een einde is gemaakt aan deze ongewenste situatie.

Th.M.J. Jonker, 't Loo

Duivense notabelen voor het gemeentehuis in 1939 ter gelegenheid van het ontvangst van burgemeester Sloet. (© Hist. Kring Duiven-Groessen-Loo)

Zoekplaatje

Op de website van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo staan een aantal foto's waarvan we graag willen weten wie de personen zijn die op de foto staan. Via de website en "Duuve te gek" hebben we van een aantal foto's de namen van de personen op de foto's kunnen achterhalen.

Via de Driepas willen we graag uw hulp inroepen om de namen bij de personen te krijgen. In dit nummer

een foto die gemaakt is tijdens de processie in Loo. Het meisje links vooraan is Esther Polman (dochter van Theo Polman).

Wie helpt ons met de andere namen? Uw reactie (bij voorkeur per email redactie@hkdgl.nl) zien we graag tegemoet.

Werkgroep Beeld & Geluid.

Via de website zijn een aantal reacties binnen gekomen op de hiernaast afgebeelde foto. De namen van alle personen zijn nu bekend.

Men is druk met aardbeienplanten steken bij Bennie Jansen in de Veldstraat in Groessen.

De man met de pet is Theet Moorman, de vrouw rechts van hem is Kitty Jansen (de vrouw van de eigenaar Bennie Jansen). Het meisje met de donkere haren is Sanne een nicht van de familie Jansen. De vrouw rechts op de voorgrond is Doortje Bos - Spaan, achter haar zitten Sander en Berry Jansen.

